

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Instrukcja dla ucznia

1. Test, do którego przystępujesz, zawiera **36 zadań**. Maksymalnie możesz uzyskać **50 punktów**.
2. Na udzielenie odpowiedzi w teście masz **60 minut**.

Życzymy Ci powodzenia!

Źródła do zadań 1-3.

Źródło 1. Obraz Lea von Klenza

Źródło: J. Lande, *Największe epidemie w historii świata*,
<https://historia.org.pl> [dostęp: 7.01.2021]

Źródło 2. Obraz

Źródło: A. Winkler, *Zaraza [...]. Największa pandemia [...]*; <https://wielkahistoria.pl/> [dostęp: 14.01.2021]

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie treści artykułów Jana Lande oraz Anny Winkler podanych w wykazie obowiązującej literatury oraz własnej wiedzy oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Zaraza, panująca w mieście, do którego nawiązuje treść obrazu w źródle 1. miała miejsce V w. p.n.e. i pochłonęła około 75–100 tys. ofiar.	P	F
O zarazie, która występowała w mieście zaprezentowanym na obrazie w źródle 1. relacjonował, żyjący w tym okresie, historyk Tukidydes.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy wśród ofiar zarazy, która dotknęła miasto zaprezentowane w źródle 1, znalazł się bohater treści obrazu zaprezentowanego w źródle 2. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

Zadanie 3. (0–1)

Podaj nazwę konfliktu zbrojnego, w czasie którego zaraza dotknęła miasto zaprezentowane w źródle 1.

Źródło do zadania 4.

Źródło. Grawerowanie przez Lavasseur po Jules-Elie Delanunay

Źródło: J. Lande, *Największe epidemie w historii świata*,
<https://historia.org.pl> [dostęp: 7.01.2021]

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie treści artykułu *Największe epidemie w historii świata* J. Lande oraz wykładu *Historia nie jest nudna, Epidemia przeszłości* oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Obraz nawiązuje do wydarzeń z czasu zarazy w Cesarstwie Bizantyjskim za panowania Justyniana I Wielkiego.	P	F
Zaraza, którą obrazuje źródło miała miejsce wcześniej niż zaraza ateńska.	P	F
Naukowcy podają, że epidemia choroby, do której nawiązuje źródło, była jedną z kilku występujących na przestrzeni epokach historycznych.	P	F

Źródła do zadań 5-7.

Źródło. Fragment artykułu

[...] objęła swoim zasięgiem Cesarstwo Bizantyjskie [...], w tym w szczególności jego stolicę Konstantynopol. Dotknęła także wiele miast portowych w basenie Morza Śródziemnego. [...] Jest to jedna z najbardziej śmiertelnych plag w historii. [...] Zachorował na nią sam cesarz [...], ale jego organizmowi udało się zwalczyć bakterię.

J. Lande, *Największe epidemie w historii świata*; <https://historia.org.pl> [dostęp: 7.01.2021]

Źródło 2. Mozaika [fragment]

Źródło: By Petar Milošević - Praca własna, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org> [dostęp 14.01.2021]

Zadanie 5. (0–1)

Rozstrzygnij, czy źródło 2. przedstawia cesarza, o którym mowa w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Według autora zacytowanego artykułu liczba ofiar zarazy, o której mowa w tekście to około

1. 25–50 mln
2. 25–50 tys.
3. 50–100 mln
4. 50–100 tys.

Zadanie 7. (0–1)

Uzasadnij, na podstawie treści artykułu Agnieszki Budo „Zarazy, które dziesiątkowały ludzkość”, że zaraza, o której mowa w tekście rozprzestrzeniła się poza teren cesarstwa przywołanego w tekście. Podaj jeden argument.

.....

Źródło do zadań 8 i 9.

Źródło. Fragment artykułu

Źródła egipskie podają, że choroba ta występowała już w III wieku p.n.e. i zawleczona została z terenów Persji i Indii. W Europie [...] rozprzestrzeniła się po roku 600 naszej ery, a szczyt zachorowań nastąpił w drugiej połowie XIII wieku. Objęła ona swoim zasięgiem znaczne obszary Starego Świata. Osiągnęła tym samym stan epidemii. Kliniczny przypadek [...] został opisany po raz pierwszy w roku 1873 przez Armauera Hansena, norweskiego lekarza [...]. Zachorowalność [...] w Europie stopniowo zaczęła spadać wraz z nastaniem wieku XIV. Bezpośrednią przyczyną było pojawienie się kolejnej choroby [...].

Źródło: H. Głąb i M. Kępa,
Wielkie epidemie na przestrzeni wieków, s. 140.

Zadanie 8. (0–1)

Podaj nazwę choroby opisanej w tekście.

.....

Zadanie 9. (0–1)

Na podstawie treści artykułu, którego fragment zacytowano w źródle artykułu oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Choroba, o której mowa w ostatnim zdaniu zacytowanego fragmentu występuje również w czasach współczesnych.	P	F
Choroba, o której mowa w ostatnim zdaniu tekstu trwała w Europie około 6 lat.	P	F

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Źródła do zadań 10 i 11.

Źródło 1. Rycina, Michel Wolgemut

Źródło: J. Lande, *Największe epidemie w historii świata*;
<https://historia.org.pl> [dostęp: 7.01.2021]

Źródło 2. Fragment artykułu

W wielu miejscowościach wymarła co najmniej połowa populacji – tak było m.in. w przypadku francuskiego Albi i niemieckiej Bremy. Zaraza szczególnie doświadczyła mieszkańców Paryża - od 1348 do 1500 r. powracała nad Sekwanę co najmniej raz na cztery lata.

W. Kowalski, *665 lat temu w Europie wybuchła epidemia czarnej śmierci*

Źródło: <https://dzieje.pl/rozmatosci/665-lat-temu-w-europie-wybuchla-epidemia-czarnej-smierci>

Zadanie 10. (0–1)

Rozstrzygnij, czy oba źródła nawiązują do tej samej epidemii tej samej choroby. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

Zadanie 11. (0–1)

Na podstawie treści artykułu *Największe epidemie w historii świata* J. Lande oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Zaraza, do której nawiązuje źródło 1. dotarła do Europy szlakiem handlowym z Afryki.	P	F
Zaraza, do której nawiązuje źródło 1. zabiła około 30–60% mieszkańców Europy.	P	F
Powrót do stanu liczebności na terenach, objętych zarazą, do której nawiązuje źródło 1. trwał około 200 lat.	P	F

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 12. (0–1)

Na podstawie treści artykułu prof. Pawła Wernickiego *W polskiej historii nie brak było epidemii* wykonaj polecenia.

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Pierwszą wzmiankę o epidemiach na ziemiach polskich – z roku 1003 i 1006 zamieścił w swej kronice

1. Thietmar.
2. Gall Anonim.
3. Wincenty Kadłubek.
4. Jan Długosz.

Zadanie 13. (0–1)

Na podstawie treści artykułu prof. Pawła Wernickiego *W polskiej historii nie brak było epidemii* wykonaj polecenia.

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Dżuma pojawiała się w dziejach Polski do wieku XVIII dwanaście razy.	P	F
Pierwszy polskie władze państwowe zaczęły zwalczać epidemie dopiero w XV wieku.	P	F

Źródła do zadań 14-17.

Źródło 1. Fragment artykułu

Do największych epidemii tej choroby doszło w XVI wieku w Ameryce Południowej i Północnej. [...] dziesiątkowała ona społeczność Azteków - zabiła większość azteckich wojowników, władcę Cuitláhua i ponad 75% całkowitej populacji Meksyku. W imperium Inków przyczyniła się do śmierci 95% społeczeństwa. W 1633 roku epidemia [...] dotarła do Ameryki Północnej. W Plymouth w stanie Massachusetts chorobą zaatakowani zostali rdzenni Amerykanie. W 1636 roku zaraza dotarła do jeziora Ontario i ziemi Irokezów, zbierając milionowe żniwo śmierci. Najstraszniejsze epidemie (aż sześć) [...] miały jednak miejsce dopiero w Bostonie w latach 1636 – 1698. Podczas pandemii, które przetoczyły się przez osiemnastowieczną Europę zmarło blisko 60 milionów ludzi.

Źródło: A. Budo, *Zarazy, które dziesiątkowały Europę*,
<https://www.national-geographic.pl> [dostęp: 12.01.2021]

Źródło 2. Fragment artykułu

Wiosną [...] podpułkownik Bonifacy Jedynek [...] gościł w Indiach. Nikt nie przypuszczał, że oprócz pamiątek [...] przywiezie do Polski wirusa [...]. Jedynek powrócił do kraju 25 maja [...].

Do szpitala [...] trafił 2 czerwca. Lekarze zdiagnozowali „nieznana chorobę tropikalną”.

Źródło: T. Gałwiaczek, *Śmiertelne żniwo*, s.35,
<https://ipn.gov.pl> [dostęp: 12.01.2021]

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 14. (0–1)

Rozstrzygnij, czy oba źródła opisują ten sam rodzaj choroby. Odpowiedź uzasadnij, podając nazwę choroby lub nazwy chorób.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

Zadanie 15. (0–1)

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Wydarzenia przywołane w źródle 2. miały miejsce w XX wieku na początku lat

1. pięćdziesiątych.
2. sześćdziesiątych.
3. siedemdziesiątych.
4. osiemdziesiątych.

Zadanie 16. (0–2)

Wymień dwa działania, które przyczyniły się do pokonania ogniska choroby, o którym mowa w źródle 2.

-
-

Zadanie 17. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Wystąpienie ogniska choroby, o której mowa w źródle 2. było jednym z ostatnich, jak dotąd, w dziejach Europy i Polski.	P	F
Do zlikwidowania na świecie ognisk choroby, o której mowa w źródle 2. przyczynił się między innymi Polak prof. Jan Karol Kostrzewski.	P	F

Zadanie 8. (0–1)

Na podstawie treści wykładu *Historia nie jest nudna, Epidemia przeszłości* wyjaśnij pojęcie *cocoliztli*.

.....
.....
.....

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 19. (0–1)

Na podstawie artykułu *Największe epidemie w historii świata* J. Lande rozstrzygnij, czy udało się zidentyfikować patogen dżumy, o której mowa w tekście i ustalić sposoby jej rozprzestrzeniania się. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

Źródła do zadań 20-23.

Źródło 1. Fragment artykułu

Trzecia epidemia cholery jest uważana za najbardziej zabójczy rzut tej choroby, jaki wybuchł w XIX w. Początkowo wystąpiła w Indiach [...]. W samej Rosji na cholere zmarło milion osób. Choroba dotarła także na Wyspy Brytyjskie, gdzie zabiła kilkadziesiąt tysięcy osób. [...]

Źródło: J. Lande, *Największe epidemie w historii świata*;
<https://historia.org.pl> [dostęp: 7.01.2021]

Źródło 2. Wiersz [fragment]

[...]

W starym kościołku na Woli
Został generał Sowiński,
Starzec o drewnianej nodze,
I wrogom się broni szpadą;
A wokoło leżą wodze
Batalionów i żołnierze,
I potrzaskane armaty
I gwery: wszystko stracone!
[...]

I wpadają adjutanty,
Adjutanty Paszkewicza,
I proszą go: »Jenerale
Poddaj się... nie giń tak marnie
Na kolana przed nim padli,
Jak ojca własnego proszą:
»Oddaj szpadę Jenerale
Marszałek sam przyjdzie po nią.

[...]

Źródło: J. Słowacki, *Sowiński w okopach Woli*,
<https://pl.wikisource.org> [dostęp: 12.01.2021]

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Źródło 3. Obraz

Źródło: R. Kuzak, *Epidemie cholery w XIX-wiecznej Polsce*,
<https://wielkahaistoria.pl> [dostęp: 11.01.2021]

Na podstawie treści artykułu R. Kuzak, *Epidemie cholery w XIX-wiecznej Polsce* oraz J. Lande *Największe epidemie w historii świata* i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Zadanie 20. (0–1)

Podaj nazwę choroby, która została opisana w źródle 1.

.....

Zadanie 21. (0–1)

Rozstrzygnij, czy w okresie powstania, do którego nawiązuje źródło 2. dotarła na ziemie polskie choroba opisana w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

Zadanie 22. (0–1)

Uzasadnij, że źródło 3. nawiązuje do choroby, o której mowa w źródle 1.

.....
.....
.....

Zadanie 23.

Podaj imię i nazwisko naukowca, którego wyniki badań z II połowy XIX w. potwierdzające rozpoznanie bakterii wywołującej chorobę, o której mowa w źródle 1. przyczyniły się do postępu w zwalczaniu tej choroby.

.....

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Źródło do zadań 24 i 25.

Źródło. Fragment artykułu

Za pojawienie się choroby odpowiedzialna jest bakteria gram ujemna [...], której nosicielem jest wesz ludzka [...]. Choroba objawia się bardzo wysoką gorączką połączoną z wysypką [...].

Źródło: H. Głąb i M. Kępa,
Wielkie epidemie na przestrzeni wieków, s. 141.

Zadanie 24. (0–2)

Podaj nazwę choroby opisanej w tekście oraz wiek, w którym pierwszy raz w Europie miała miejsce jej epidemia.

Nazwa

Wiek

Zadanie 25. (0–1)

Na podstawie informacji zawartych w artykule, którego fragment zacytowano w źródle oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Choroba, o której mowa w tekście była jedną z podstawowych przyczyn klęski Napoleona w kampanii rosyjskiej.	P	F
Choroba, o której mowa w tekście nie wystąpiła w czasie I wojny światowej.	P	F
Po zakończeniu II wojny światowej choroba, o której mowa w tekście wróciła do chłodniejszych i uboższych zakątków świata.	P	F

Źródło do zadań 26 i 27.

Źródło 1. Tekst źródłowy [fragment]

Wielka godzina, na którą cały naród polski czekał z upragnieniem, już wybiła. Zbliża się pokój, a wraz z nim ziszczenie nigdy nie przedawnionych dążeń narodu polskiego do zupełnej niepodległości.
[...]

Aby ten program ziścić, musi naród polski stanąć jako mąż jeden i wyteńczyć wszystkie siły, by jego wola została zrozumiana i uznana przez cały świat. W tym celu stanowimy:

- 1) Radę Stanu rozwiązać.
 - 2) Powołać zaraz rząd, złożony z przedstawicieli najszerzych warstw narodu i kierunków politycznych.
 - 3) Włożyć na ten rząd obowiązek wypracowania, wspólnie z przedstawicielami grup politycznych, ustawy wyborczej do Sejmu polskiego, opartej na szerokich zasadach demokratycznych, i ustawę tę najpóźniej w ciągu miesiąca do zatwierdzenia i ogłoszenia Radzie Regencyjnej przedstawić.
 - 4) Sejm niezwłocznie potem zwołać i poddać jego postanowieniu dalsze urządzenie władzy zwierzchniej państwowej[...]
- Warszawa, 7 października [...] r.

Źródło: <https://pl.wikisource.org> [dostęp: 20.01.2021]

**Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
*Epidemie w dziejach Europy i świata***

Źródło 2. Źródło z epoki [fragment]

Źródło: <https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 14.01.2021]

Na podstawie treści wykładu Pawła Stachowiaka *Epidemia [...] w Polsce [...]* oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Zadanie 26. (0–1)

Podaj nazwę choroby, której szczyt epidemii dotknął ziemie polskiego w okresie wydarzeń przywołanych w źródłach.

.....

Zadanie 27. (0–1)

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Liczba ofiar wszystkich fal epidemii choroby, o której mowa w pkt.12.1. na ziemiach polskich szacowana jest na

1. 300 tys.–500 tys.
2. 500 tys.–1 mln
3. 1 mln–3 mln
4. 3 mln–6 mln.

Źródło do zadań 28 i 29.

Źródło. Fragment artykułu

Grypa azjatycka typu H2N2 wybuchła w roku 1956 w chińskiej prowincji Guizhou i była aktywna do roku 1958. [...] Prawdopodobnie pochłonęła ok. 2 miliony ofiar.

Źródło: J. Lande, *Największe epidemie w historii świata*;
<https://historia.org.pl> [dostęp: 7.01.2021]

Zadanie 28. (0–1)

Poza terenem podanym w tekście wymień jeden inny, który objęła epidemia grypy opisanej w źródle.

-
-

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 29. (0–1)

Wyjaśnij, co zdaniem autora zacytowanego tekstu, miało wpływ na zjadliwość opisanej w źródle grypy.

.....

.....

Źródło do zadania 30.

Źródło. Fragment artykułu

[...] w latach 1919-1924 zabił prawie 10 tysięcy Polaków. Poprawa warunków sanitarnych oraz masowe szczepienia ograniczyły tę plagę. W 1948 roku zanotowano 7975 zachorowań i 478 zgonów. Jeszcze w latach 60. XX w. co roku zgłaszano w Polsce około 3 tys. zachorowań i kilkadziesiąt zgonów [...]. Do 1976 roku prowadzono powszechne szczepienia wybranych grup dzieci i młodzieży. Obecnie [...] jest w Polsce chorobą zanikającą.

Źródło: P. Wernicki, *W polskiej historii nie brak było epidemii*,
<https://dzieje.pl> [dostęp: 11.01.2021]

Zadanie 30. (0–1)

Podaj nazwę choroby, o której mowa w tekście.

.....

Źródła do zadań 31 i 32.

Źródło. Fotografia

Źródło: M. Szukała, *Epidemie na ziemiach polskich*
<https://naukawpolsce.pap.pl> [dostęp: 10.01.2021]

Zadanie 31. (0–1)

Podaj nazwę miasta w Polsce, którego dotyczy informacja zamieszczona na fotografii informacja oraz przyczynę jej wywieszenia.

Nazwa miasta

Przyczyna

Zadanie 32. (0–1)

Wyjaśnij, czy informacja zamieszczona na fotografii miała sens.

.....

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Źródło do zadania 33.

Źródło. Fragment artykułu

Pierwsze przypadki tej choroby odnotowano w 1976 r. w Zairze [...]. Spośród 318 chorych zmarło 280 osób. Wirus pojawił się nagle i równie nagle zniknął. W tym samym roku [...] również w Sudanie, zabijając ponad 50% chorych ludzi. W 1994 r. epidemia [...] wystąpiła w kopalniach złota, położonych w lasach deszczowych na terenie Gabonu. Spośród 52 zarażonych osób, zmarło 31. Rok później, w 1995 r. doszło do wybuchu kolejnej dużej epidemii w pobliżu Kikwit w Zairze. Zanotowano tam 315 zachorowań i aż 250 zgonów. W lata 2000-2003 epidemia [...] wybuchła w Afryce Środkowej. W sumie, podczas czterech epidemii, zakażeniu uległo 300 osób, z czego 253 zmarły.

Źródło: A. Budo, *Zarazy, które dziesiątkowały Europę*
<https://www.national-geographic.pl> [dostęp: 12.01.2021]

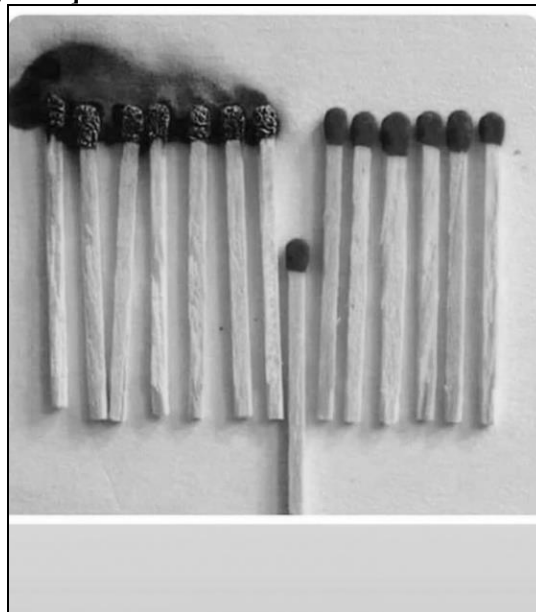
Zadanie 33. (0–1)

Podaj nazwę choroby, której epidemie opisano w tekście.

.....

Źródło do zadania 34.

Źródło. Fotografia [fragment]

Źródło: <https://memnews.pl> [dostęp: 14.01.2021]

Zadanie 34. (0–1)

Na podstawie treści wykładu *Historia nie jest nudna, Epidemia przeszłości*, wyjaśnij w odniesieniu do epidemii/pandemii, przesłanie/treść źródła, interpretując jego elementy widoczne graficznie.

.....

.....

Eliminacje Centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2020-2021
Epidemie w dziejach Europy i świata

Zadanie 35. (0–2)

Na podstawie obowiązującej literatury napisz, do czego przyczyniały się długotrwałe epidemie oraz pandemie. Podaj dwa argumenty z trzech różnych dziedzin.

-
-

Zadanie 36. (0–2)

Na podstawie obowiązującej literatury wymień dwie najczęstsze przyczyny rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych.

.....

.....

.....